

POTRZEBUJĄCY (57) *part praes act*

o oraz e jasne.

sg m N potrzebujący (11). ◇ G potrzebującego (3); -ého (1), -(e)go (2). ◇ D potrzebującemu (8); -ému (1), -(e)mu (7). ◇ A potrzebując(e)go (9). ◇ I potrzebującym (2). ◇ f N potrzebującą (5). ◇ G potrzebując(e)j (1). ◇ n A potrzebując(e) (1). ◇ pl [G potrzebujących.] ◇ D potrzebującym (12), potrzebującym (1); -ym : -ém *SarnStat* (1:1). ◇ A m pers potrzebując(e) (3). ◇ I potrzebując(e)mi (1).

Sł stp s.v. potrzebować, Cn s.v. potrzebny, Linde XVI w. s.v. potrzebować; poza tym w objaśnieniu s.v. potrzebny.

I. W funkcji właściwej (57) :

1. *Znajdujący się w sytuacji, w której coś jest konieczne do realizacji czegoś; wymagający; indigens Vulg; egens, indigus Mącz* (29) : *Indigus, Potrzebujący/ Metaphoricus, Chudy/ Nędzny Mącz* 100d.

potrzebujący czego (21): *PatKaz II* 78v; *Iezu kthoris nieiako pothrzebuiący człowiek cielesnego pokarmu/ ale iako miłofierny Bog Ludzkiego zbawienia pożądał. TarDuch* B7; *Leop Prov* 28/16; *BibRadz* *6v; *Res operosa, Wiele roboty potrzebująca. Mącz* 265a, 264c; *RejPos* 337; *BiałKat* 351; *SkarŻyw* 258; *Bog nález dołkonály ieft/ y nic niepotrzebuiący CzechEp* 254; *Nie mamy tu teraz Chriřtułá/ iáko ná on czás/ vbogiego y iáłmużny potrzebuiącego: ále chwálebnego w ś. Sákrámenćie. WujNT* 180, 358; *iż przy ofobie nálezý fyłác nam wolno do káždého tego potrzebuiącego/ chorobą złożóného. SarnStat* 762; *SkarKaz* 514b; *SkarKazSej* 657a. *Cf potrzebujący czego od kogo; Wyrażenia.*

potrzebujący czego od kogo (1): *łíczyra á nawyřłłła dobroć/ niczego od nas áni od żadnego łtworzenya nyepotrzebuyąca/ á wlyřłtko ku náłłemu lepłłemu łprawuyąca. KromRozm II* b2.

Wyrażenia: »lekarstwa potrzebujący« (1): *Podawayze też s tych zyarnek nádánych tobie/ iáko tá lilia/ pomoc/ rátkunk/ iáko lekárłtwá potrzebuiącemu bliźniemu swoiemu. RejPos* 220.

»piędzy potrzebujący« (1): *iżby ten łkarb Rzeczypołp: y łam przez łię pomnázác łię mogł/ tedy y to podobno nie zdroźnaby rzecz byłá/ [...] áby czáfu dołtátku y pokoiu/ ludziom piędzy potrzebuiącym/ łzáfárze łkárbu tego vřyczác mogli do pewnego czáfu pewnych łum/ zá dołtáteczną złotą ábo łrebrną załtáwą* *VotSzl* D4; [*ŚmigłLichwa* 10].

»potrzebujący pomocy (a. wspomżenia)« = *opis egens Mącz* [*szyk 1:1*] (2): *Mącz* 266c; *iż Pán obaczywřy gdzyeś bliłko łiebye człowieká wiernego/ á wřpomożenia potrzebuiącego/ powiedzýał [...] RejPos* 256v.

»potrzebujący wiele czasu« (1): *Et ocii plurimi res, Rzecz potrzebująca wiele czáfu. Mącz* 258d.

a. W funkcji rzeczownika [czego] (1) : *á ty zań iako zá niewolniká/ y okupu potrzebuiącego/ táką ofiárę niešiefz? SkarŻyw* 112.

a. Zwracający się z prośbą, szukający pomocy (6) : *a przeto nie ma bytz to ziele potrzebuiącym ludziom dawano/ azeby pirwey przieřyna [!] niemoci była łprawiona w tziele FalZioł I* 1b; *powiedzýał [Pan]: Iżem poczuł moc ktora wyłłpowáłá ze mnie ná miłofierdzye moie/ muřiał łie mnie ktoś potrzebuiący dotknác. RejPos* 256v.

Wyrażenie: »strona potrzebująca« (1): *A dekretá ich piłarz Grodzki w Actá Grodu támeczného wpiłowác/ á łtronóm potrzebuiącém pod pieczęcią Grodzką [...] wydáwác ma SarnStat* 418.

α. *W funkcji rzeczownika (3)* : áby wšelki potrzebuiący/ tym łatwiéy obácii mógl/ co ma ku fwey potrzebie brácii/ by niewziął szkody miałto pomocy *SienLek* Xxx; *SarnStat* 845, 1158.

2. *Nieszczęśliwy, pozbawiony środków do życia, ubogi, głodny; indigens Mącz, PolAnt, Modrz; egenus, opus habens, inops PolAnt; egens Mącz; necessitatem patiens Vulg (28)* : gdyby ktory lin rodzicow niechował á potrzeb im nie dawał potrzebuiącym, ten aby za nieflachetnego mian był. *BielŻyw* 6; *SeklWyzn* b4; *SeklKat* G2, L3v, L4, M; *RejPosWstaw* [143⁴]; *ModrzBaz* 17v; mieyfce iedno/ ktore *Montem pietatis* názwáli wynáleżli/ ná którym wedla rofkazánia Páná Chryštułowego potrzebuiącym ludziom pieniędzy dármo bez wšelákicy lichwy pożyczaią. *ReszHoz* 128; Ktoby miał żywność swiátá/ á widziałby brátá fwego potrzebuiącego [*viderit fratrem suum necessitatem habere*]/ á zawárłby wnątrności fwe przed nim/ iákoż w nim przebywa miłość Boża? *WujNT* 1.*Ioann* 3/17.

Zwrot: »wspomagać [kogo] potrzebuiącego; pomoc [komu] potrzebuiącemu« (2;1): ale też przikazuie abyfmy nalfym dobrym wpomagali bliznego potrzebuiącego. *SeklKat* Lv, L2; iż thu Apoštołowie nie vmieli żadnej rády áni pomocy dáć temu Pánu fwemu/ czymby byli mieli pomoc potrzebuiącym tłuźczám onym *RejPos* 183v.

Wyrażenia: »niedostateczny potrzebuiący« (1): Ktore fą dobre vczinki tego bożego przikazania? (-) [...] wpomagaci maiętnością fwoią niedoftatecznego potrzebuiącego *SeklKat* L2.

»ubogi potrzebuiący« (1): Y Paweł swięty vczy abyfmy to czo na zbyt mamy vbogym potrzebuiącym dali *SeklKat* L4.

Szeregi: »potrebuiący, niedostateczny« [*szyk 1:1*] (2): á gdi niema/ niechai roby włafnimy rękamy abi był požiteczny nie iedno fám sobie ale y bliznemu fwemu potrzebuiącemu niedoftatecznemu *SeklKat* X3v; *Mącz* 100c.

»potrebuiący a (albo) ubogi (a. ubožuchny)« [*szyk 1:1*] (2): *SeklKat* G3v; O nędzny swiecie/ czemu fie nie vczyfz przykładow od Páná tego fwego/ iż on zawnždy ná wiefłzey pieczy miał vbożuchne á potrzebuiące ludzi/ niżli wfzytki ftany fwiátá thego. *RejPos* 243.

α. *W funkcji rzeczownika (10)* : *SeklKat* X3v; á nie był żaden miedzy nimi potrzebuiący/ gdyż ile ich kolwiek mieli role ábo domy/ przedawáli/ á przynóšili pieniądze/ zá ono co przedawáli/ y kładli przed nogi Apoštołkie. A potym to podzyelano káždemu/ ile komu była potrzebá. *RejPosWstaw* [143⁴]; nie odwłaczay potrzebuiącemu co mu dáć maż. *BudBib Eccli* 4/3, *Eccli* 4/5; *BudNT Eph* 4/28; *ReszHoz* 134; *WujNT Eph* 4/28.

W przeciwstawieniu: »potrebuiący ... bogacz« (1): Potrebuiące nápełnił wfzythkiego dobrego/ á bogacze thák prózne opuścił. *RejPos* 304.

Zwrot: »potrebuiące spomoc« (1): *Ferre opem et salutem indigentibus, Potrebuiące fpomoc. Mącz* 366a.

Szereg: »ubogi i potrzebuiący« (1): *BibRadz Ez* 18/12; [Dom iego/ dom vbogich y potrzebuiących zwác fię mógl *SkarŻyw* 416 (*Linde s.v. potrzebować*)].

II. [*W funkcji przymiotnika: potrzebny, konieczny [ku czemu]*]: Czo pyszeczye do nas zeszcye nam poslaly vyna y ryb y wszelyakych ynszych rzeczy potrebvyonczych kv stholv naschemv thedy tho my od vas za wdzyecznye przymvyemy *ListyPol* 1542/251.]

Synonimy: **I.2.** *biedny, nędzny, niedostateczny, potrzebny, ubogi*; **II.** *potrebny*.

Cf **POTRZEBOWAĆ**

RS, ZCh, MP